

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor 9. julija t. l. z vzporedom objavljenim v 26. št. »Tovariša«. Vključ neugodnemu vremenu se je zbralo prav povoljno število članov v Gradacu.

Po otvoritvi zborovanja se predsednik spominja prežalostnega, pretresljivega dogodka v cesarski rodovini. Sledeča sožaljna in vdanostna izjava se odpošlje potom okrajnega glavarstva c. kr. deželni vladi: »Belokranjsko učiteljsko društvo, zbrano na svojem občnem zboru v Gradacu dne 9. julija t. l., izraža svoje globoko sožalje ob tragični smrti Njegove cesarske Visokosti prestolonaslednika Frana Ferdinanda in njegove presvetle soproge vojvodinje Zofije Hohenberške. Vsemogočni naj bi našemu preljubemu, visolasemu vladarju v tej neizrečni žalosti olajšal in ublažil bolesto pretrpeti ta težki udarec, ga blagoslovil z zdravjem, branil s vso mogočo milostjo vseh nešneč, mu naklonil v svoji milosti v blaženem miru še obilo let do usojene ločitve od svojih zvestih in udanih državljanov. Učiteljstvo svečano obljubljuje, da hoče kakor do zdaj tako tudi v prihodnje vzgojevati mu izročeno mladino v verskem in v pravem patriotskem duhu, v odkritosrčni vdanosti in ljubezni do presvetlega vladarja in do habsburške dinastije.«

Vrnivši se k dnevnemu redu, poudarja, da je Belokranjsko učiteljsko društvo najstarejše med okrajnimi učiteljskimi društvi na Kranjskem, ker obstoja od leta 1870; torej 44 let, ugotavlja, da so mu ostali zvesti vsi dosednji člani in da se mu je pridružilo tudi že več mladih učnih oseb. Društvo ni bilo in ne bo nikdar politično ali strankarsko. Ustanovljeno je bilo za strokovno izobrazbo in seveda tudi v namen organizacije. Za izboljšanje materialnega stanja se je vedno krepko potezalo in se vsekdar pridružilo tudi vsem takim peticijam. Društvo se je vsekdar pokazalo lojalno in patriotsko. Bilo je tudi jako tolerantno. Nikogar ne zaničujemo in ne mrzimo, ako ni z nami; ne silimo nikogar k pristopu. Pošteni smo vsi člani našega društva; visoko cenimo one verske čute, ki so nam jih vcepili naši starši. Naše staro in pošteno geslo je bilo in bo: »Za vero, dom, cesarja in ljudsko izomiko!« Zaradi tega se ni treba nikomur zatajevati biti naš član in se ne sramovati delovati pod to tvrdko. Izpolnimo prav vestno svoje stanovske dolžnosti. Nadejamo se, zanašajoč se popolnoma na nepristranost in pravičnost naših šolskih nadzornikov, da se bo naše delovanje tudi pravično ocenjevalo. Bodimo mirni; v politične agitacije se ne spuščajmo! Vsakod naj živi samo svojemu poklicu, oženjeni pa seveda tudi svoji družini!

Iz poročila društvenega delovanja posnemamo med drugim, da se je odposlala bivšemu nadzorniku ravnatelju Jos. Turku diploma o imenovanju častnim članom, za kar se je slednji prav toplo zahvalil in poslal društvu tudi znaten znesek.

Blagajnično stanje je bilo povoljno. Revidirata naj račune tov. Barle in tov. Zakrajšekova. Delegatoma k Zavezine-mu zborovanju v Pulju se volita nadučitelja Fran Šetina in Val. Burnik, namestnikoma pa Morela in Zakrajšekova.

Z društvenim poslovanjem do prihodnjega občnega zbora se poverijo: V. Burnik, predsednik, Amalija Vardjanova, namestnica preds. in tajnica, L. Morela, Blagajnik, Fr. Šetina in Matija Bartelj.

Slednjič se soglasno sprejme predlog predsednika Burnika, naj bi tudi društveni člani blagovolili sodelovati pri sestavi podrobnega učnega načrta za risanje, kar vsi navzoči obljubijo radovoljno. O tem sklepu naj se obvesti c. kr. okr. šol. svet.

Za nagrobni spomenik pokojne učiteljice na Božjakovem, gospe Amalije Koncilija, se je nabrala precejšnja vsota. Spomenik bo postavljen, ako le mogoče, prihodnje leto. Darove blagovolite doposlati blagajniku tov. Moreli L. v Metliki.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Društva, ki še niso poslala »Društvenega izkaza« za zavezo, naj to store **takoj**. Pošljite naravnost tajniku Zveze Iv. Tomažič na Stari cesti, p. Ljutomer. Vodstvo.

Književnost.

Založništvo in uredništvo »Slovenskega ilustrovanega Tednika« razglasa: Razpis umetniške nagrade. Da se okrase slovenske hiše s slikarskimi umotvori slovenske duše, narodne lepote in domačega čara, se je odločilo založništvo »Slovenskega ilustrovanega Tednika«, da izda serijo žanrskih slik iz slovenskega ljudskega življenja. Kot prvo tako sliko hoče izdati za Novo leto 1915 žanrsko slikarsko

umetnino iz kmečkega življenja koroških Slovencev. V to svrhu razpisuje podpisano založništvo nagrado 600 (šeststo) K za najboljšo žanrsko sliko iz ljudskega življenja koroških Slovencev. Slika bodi vselega značaja in predstavlja n. pr. prizor narodne šege, navade, zabave, svatbe, žeganja, veselice, plesa pod lipo i. p. Uporabijo naj se narodne noše sedanje ali pretekle dobe. Tekme se morejo udeležiti le slovenski umetniki. Slika, ki ji prisodi umetniška jury, pomenjena z založnikom in urednikom slovenskega ilustrovanega Tednika, nagrado 600 (šeststo) K, preide v neomejeno last založnika S. I. T., ki izda po njej v neajboljši tehniki izvršeno barvasto reprodukcijo v merilu 40/50 cm kot nagrado naročnikom S. I. T. Originalne slike bodi torej izvršene vsaj v merilu 80/100 cm. Slike za to tekmo je poslati na naslov uredništva S. I. T. najkasneje do 1. oktobra 1914.

Odborova seja »Matice Slovenske« dne 2. jul. 1914. — Predsednik se v daljšem govoru spominja smrti Njegove c. in kr. Visokosti prestolonaslednika Fr. Ferdinanda in njegove prejasne soproge Zofije vojvodinje Hohenberške; odbor poslušal govor stoji. — Pogreba Matičnega častnega člana, Tadije Smičiklase, predsednika Jugoslovanske akademije v Zagrebu, se je udeležila Matica po posebni delegaciji. — Tipičen v svojem življenju in delu je bil pokojni arheolog Pečnik. — Matico je posetil profesor slavistike Leydena na Nizozemskem van Wyk (nova slavistična stolica). — Knjižnico je uredil in listavni katalog sestavil magistratni uradnik R. Svetlič. — Zgodovino Štajerske v »Slovenski zemlji« spiše prof. dr. R. Hauptmann. — G. o. Stanislav Škrabec je umaknil svoje »Izbrane spise«. Vprašanje o izdaji Strekleve znanstvene slovnice še ni rešeno. — Literarna zapuščina Vatroslava Holza letos ne pride v poštev. — V oceno se izroči več beletrističnih rokopisov (romanov in dram). — Sprejme se večji ciklus črtic pisatelja Fr. Meška. — Uvažujejo se ocene »Vošnjakove korespondence«. — Prevod Tolstega »Vojne in mira« letos ne more iziti. Vložen je prevod »Taide« francoskega romanopisca Anatola Francea. — Matica izda v nadaljevanju svojih prevodov Shakespeara »Sen kresne noči« in »Komedijo zmešnjav« v prevodu O. Župančiča. — Značilnejša Sketova »Pisma iz Bosne« izidejo v »Slovenskih spominih in jubilejih«. — Ne sprejme se predlog monografije o fiziku Stefanu.

Srednješolske vesti.

† **Aretacije srednješolskih dijakov v Ljubljani.** Takoj po sarajevskem atentatu je bilo v Ljubljani aretiranih nekaj dijakov. Kakor zatrjujejo s poučene strani, so bile te aretacije v zvezi z ono »Slovenčevno« brzojavko, ki je govorila o nacionalističnem gibanju med jugoslovansko omladino. Dokazov za kako krivdo aretiranih dijakov niso bili in so bili, kakor zatrjujejo, ti mladiči aretirani le na podlagi indicij, ki pa nimajo nikake podlage. Nekaj teh dijakov je bilo tik pred maturo. Zato se je z ozirom na škodo, ki bi jo trpeli ti dijaki, ako bi ne mogli pristopiti k maturitetnemu izpitu, posredovalo, naj bi sodna oblast dovolila, da se prekine sodna preiskava, da bi tako mogli aretirani dijaki pristopiti k zrelostnemu izpitu. Preiskovalni sodnik Stöckl pa ni hotel pristati na to, narkar so izjavile izpraševalne komisije, da bi bile pripravljene, če bi že ne bilo drugače, da gredu na sodišče, da bi v preiskovalnem zaporu se nahajajoči dijaki-maturanti tamkaj mogli napraviti zrelostni izpit. Za ta ukrep je bilo seveda treba privoljenja predsednika deželnega sodišča Elsnerja, ki je izjavil, da rad privoli v to, če privoli tudi deželni predsednik baron Schwarz. Baron Schwarz pa je izjavil, da je to izključeno in da bi znal imeti izpraševalne komisije celo same sitnosti, ker so pristale na to, da bi šle izpraševati dijake aretirance v preiskovalni zapor. — Kolikor se je dalo zvedeti doslej, je bil uspeh dosedanjih preiskav popolnoma negativen. Vendar pa je značilen za vso stvar izrek deželnega predsednika, da so bili aretirani dijaki zaznamovani že od časa dijaškega štrajka v Ljubljani sem in da se mora zaradi sarajevskih dogodkov postopati najstrožje. — Koliko je na vsem tem resnice, tega seveda ne vemo. Ali taka je govorica.

† **Izpremembra v profsorski službi.** Al. Pfeiffauf, dosedaj profesor na goriški realni gimnaziji z nemškimi učnim jezikom, je prestavljen v enaki lastnosti na reformno gimnazijo v Bolcan na Tirolskem; na goriško nemško realno gimnazijo pride kot profesor dr. Mihael Fill iz Briksna na Tirolskem. Taka premeščenja in nastavljanja brez vsakega razpisa na-

pravijo vtisk, kakor bi bil namesto c. kr. deželnega šolskega sveta merodajen nemški »Volksrat« za Primorsko. Zakaj niso mesto v Gorici pravilno razpisali, da bi lahko prosili zanje tudi drugi kvalificirani gospodje?

Kranjske vesti.

— **Pri uršulinkah v Škofji Loki** je imelo ondotno žensko učiteljsko maturo 4. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Levca in 10. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Hubada. Vseh 17 maturantij je dovršilo izpit z dobrim uspehom, med njimi 8 z odliko. Koliko novega duševnega proletariata!

— **Zadruga rokodelskih in sorodnih obrti v Postojni** priredi v času od 19. do 26. julija 1914 I. razstavo vajeških izdelkov v poslopju ljudske šole v Postojni. Razstava se odpre v nedeljo, dne 19. julija 1914, ob 9. uri dopoldne. Pri otvoritvi in zaključku razstave bo predavanje o obrtnih zadevah. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. ure dopoldan in od 2. do 6. ure popoldan. Vstop prost. Ker je ta razstava za razvoj obrtništva v našem okraju velikega pomena, se vljudo vabijo vsi prijatelji obrtništva, posebno pa obrtniki, da si jo ogledajo v kar največjem številu. — Razstavniki odbor.

Štajerske vesti.

† **JOSIP MIHELICH.**

Dne 6. julija 1914 je umrl nadučitelj pri Sv. Juriju na Ščavnici na Štajerskem, Josip Mihelič v 68. letu svoje starosti.

Pokojnik je bil rojen pri Sv. Bolfenku na Kogu, tam na skrajnem koncu Slovenskih Goric, kjer se stikajo meje Štajerske, Hrvaške in Ogrske. Gimnazijo je dovršil v sosednjem Varaždinu (stanoval je kot dijak pri roditeljih znanega slavista V. Jagića) in bil nekaj časa teolog. Končno pa si je izvolil učiteljski poklic ter je nekaj časa učiteljeval pri Kapeli ob Muri, ki deli ogrske Slovence od njih štajerskih bratov. Menda l. 1880. je dobil nadučiteljsko mesto v starodavni župniji Sv. Jurija ob Ščavnici. Tu je deloval do svoje smrti ter v dolgi dobi 34 let odgojil v onem kraju cele generacije.

Pokojnik je do dobra poznal vso svojo župnijo, starce, može in deco. Niso se gale njegove misli preko njih in od njih, marveč so bile vse pri njih in med njimi; zato je za vsakogar imel besedo, prijazno, priljudno besedo. Divota je bilo gledati, kako je že stari mož znal občevati z otroki, kako se z njimi igrati; prav najmanjši so bili njegova posebna ljubezen. Videl sem ga često sredi otrok na travniku; jaz, mlad človek, zamišljen Bog ve kam, on pa, stari, ves vdan v otroško igro, smejoč se po otroško z otroki, rajajoč z njimi »ringaraja«. O učitelji, če včasih ne bomo kakor otroci...! V šoli pri pouku pa je bil glasen in se zdel strog, kolikor se jaz spominjam svojih šolskih let.

Župa Sv. Jurija ob Ščavnici je znana kot župa, odkoder je vedno mnogo dečkov šlo študirat zlasti v Maribor. Pokojni Mihelič je z dijaki vzdrževal očetovski prijazne zveze in jim bil, ko so dorasli, najboljši prijatelj. Bil sem tudi jaz njegov učenec; spremljal je vedno moja pota, a jaz mu hranim zvest spomin, spomin nad vse hvaležnega učenca. V miru počivaj, dragi učitelj moj!

Dr. Fr. Ilesič.

— **Iz Ptuj.** Tukajšnja gimnazija je obiskovalo lansko šolsko leto 193 učenec, od katerih je komaj petina Slovencev. Med nemški dijaki je zaradi »Studentenheima« veliko tužcev. Razmere so iste kakor v Celju; domačega nemškega dijaštva ni toliko, da bi se splašalo zanje vzdrževati nemško srednjo šolo.

— **Umrj je 14. t. m. tovariš Ernest Horvat,** učitelj pri Sv. Benediktu v Slovgor., star komaj 24 let. — Bodil blag spomin vrlému in idealnému tovarišu!

Goriške vesti.

— **Razstava risb in ročnih izdelkov na moškem učiteljskem v Gorici.** V »Soči« čitamo: »Čedna razstava, ki se

bolj odlikuje po dobri kakovosti, ko pa po številnosti razstavljenih predmetov. Največja vrlina razstave pa je, da kaže dober pouk v risanju. Cvetlice, metulji se uporabljajo kot motivi za ornamente, iz predmetov žive prirode dobi tako otrok misel za dekorativno umetnost. Gojenci I. letnika so s svojimi risbami pokazali, da bodo v tem ozirom dobri učitelji. II. in III. letnik sta pokazala s svojimi risbami, da imajo dobre talente v svoji sredi. Umo-tvorov sicer ni na razstavi, pač pa kažejo razstavljenе slike dovoljno spretnost. Zelo zadovoljiva pa je razstava IV. letnika. Za začetek so uspehi v modeliranju zadovoljivi, prav dobre pa so slike z lepljenjem slikanega papirja. Na ta način ustvarjene slike zbuja pri otrocih ljubezen do predmeta in netijo smisel za dekorativno umetnost. Enako ugodno sliko ustvarja tudi razstava ročnih del. — Kot rečeno, razstava je čedna in daje zavodu najlepše priznanje.«

— **Matura na goriškem moškem slovenskem učiteljskem** je končala tako, da je napravilo maturo 19 kandidatov, 7 jih je padlo za 2 meseca, 2 za eno leto.

Splošni vestnik.

Novi prestolonaslednik Karel Franc Jožef in nemški načrti. Z Dunaja prihaja to-le poročilo: Kakor smo zvedeli, bo prestolonaslednik Karel Franc Jožef na izrečno željo in povelje cesarja skoraj opustil aktivno vojaško službo in se posvetil političnim in državnopravnim študijam. Dva visoka uradnika mu bosta pridružena kot voditelja pri študijah. Za notranje-politiške zadeve najbrže sekcij-ski šef iz ministrskega predsedstva ali pa notranjega ministrstva, za zunanjo politiko pa kak odličen diplomat. Glede oseb, ki mu bodo pridružene, se cesar še ni odločil. — Poroča se, da se nemški krogi silno trudijo, da bi dobil prestolonaslednik take instruktorje, ki bi bili vedno v intimnih odnosih z nemškimi strankami, da bi ga tako uvažali v državno upravo v popolnoma nemškem smislu. Grof Erwein-Nostitz je voditelj te vplivne nemške struje, ki izkusa z vsemi močmi doseči imenovanje dveh posebno zamisljivih nemških visokih uradnikov. — Posebno presenečenje je zbudilo v poučenih političnih krogih dejstvo, da je cesar kategorično izrazil željo, da naj se upravne študije prestolonaslednika tako pospešijo, da bodo končane vsaj do konca tega leta.

Dr. Šusteršič — Njegovo Veličanstvo — nadškofof dr. Stadler. Tudi naše čitatelje bo zanimalo to-le: Dr. Šusteršič je izjavil v svojem govoru na znanem shodu v hotelu »Union« v Ljubljani med drugim: »Sedaj, ko je hudodelstvo izvršeno, nastopajo Pilati, ki si omlivajo hudodelske roke. Med njimi je tudi srbska vlada. Kdor verjame, da je Pilat nedolžen Kristusove smrti, ta naj tudi verjame, da je srbska vlada — vlada morilcev, brezvestnih morilcev — nedolžna. — Bombe so dobili zarotniki iz vojaškega arzenala v Kragujevcu. Bombe in revol-verje so dobili ti maldici v Belgradu. Tam se je skuhala ta grozna zarota. Mi Avstrijci imamo, hvala Bogu, cesarja od božje milosti, Srbi pa imajo svojega kralja od milosti morilcev... Kakšna kultura je to? Kultura bomb, kultura revol-verjev, kultura umora!« — Njegovo Veličanstvo, sivolasi avstrijski vladar, ki je najhuje zadet po grozni tragediji v Sarajevu, pa pravi v svojem proglasu do narodov: »Blazna zlobnost majhne skupine zapeljancev nikakor ne more razrušiti vezi, svetih vezi, ki vežejo Mene in Moje narode.« — Sarajevski nadškofof dr. Josip Stadler pravi slednjič v svojem oklicu do katoličanov (ki ga je posnel tudi ljubljanski »Slovenec«), med drugim, da se zaradi tega, ker so nesrečni in brezbožni zarotniki, ki so pripravili in izvršili umor na prestolonasledniku in soprog, pripadniki grško-vzhodne vere, ne more smatrati za njihovo dejanje odgovorne vsega naroda, ki pripada tej veri. Z druge strani tudi niso poklicani poedin-ci, da vrše maščevanje za zločin. — Moje je maščevanje in plačilo — pravi Gospod!« — Primerjajte in napravite si sami komentar!

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!